

Reactie Per Saldo: internetconsultatie Wet afschaffing abonnementstarief Wmo 2015

Utrecht: 5 februari 2024

Via dit schrijven wil Per Saldo gebruik maken van de mogelijkheid om input te geven op de internetconsultatie Wet afschaffing abonnementstarief Wmo 2015. Per Saldo is de vereniging van mensen met een persoonsgebonden budget (pgb). Er zijn ongeveer 130.000 mensen die hun zorg en/of ondersteuning regelen via een pgb. Zij hebben over het algemeen allemaal te maken met een levenslange beperking of chronische ziekte en willen en kunnen eigen regie voeren over hun leven en over hun zorg zodat zij in staat zijn een leven te leiden zoals zij dit zelf willen en zoveel mogelijk kunnen participeren in de maatschappij. Dit is een belangrijk uitgangspunt van het VN-Verdrag Handicap. Nederland heeft dit verdrag in 2016 geratificeerd.

Wij maken ons enorme zorgen voor wat dit wetsvoorstel betekent voor onze achterban.

De internetconsultatie wordt ingeleid met de volgende tekst:

Dit ontwerp betreft het herinvoeren van een inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage (ivb) voor maatschappelijke ondersteuning en het afschaffen van het abonnementstarief. Het doel van dit wetsvoorstel is om de mogelijkheden van gemeenten te vergroten waarmee zij:

- *van mensen die een beroep doen op Wmo-voorzieningen een financiële bijdrage kunnen vragen die past bij hun financiële draagkracht;*
- *mensen kunnen aansporen om waar mogelijk zelf in hun ondersteuningsbehoefte te voorzien (door daarvoor een beroep te doen op hun sociale netwerk of de ondersteuning die zij nodig hebben zelf te bekostigen).*

Per Saldo is het niet eens met bovenstaande en daarmee ook niet met de voorgestelde wettekst en memorie van toelichting. Dit lichten we hieronder toe, waarmee we de drie vragen beantwoorden van de internetconsultatie, namelijk: onze reactie op de wettekst; onze reactie op de memorie van toelichting; en de twee beleidsopties met betrekking tot de algemene voorzieningen.

1 Stapeling van kosten als gevolg van de levenslange beperking/ chronische ziekte

De mensen met een levenslange beperking of chronische ziekte hebben sowieso te maken met een stapeling van kosten als gevolg van de beperking/ziekte. Niet alleen de extra kosten uit verschillende zorgwetten (Zvw, Wmo en Wlz). Ook hebben ze vaak nog kosten die niet zijn verzekerd, zoals extra medicijnkosten en hulpmiddelen die niet worden vergoed.

En zij hebben meerkosten die samenhangen met de beperking of chronische ziekte. Denk daarbij aan extra energiekosten (zoals elektriciteit voor hulpmiddelen, hogere binnentemperatuur voor mensen met koudgevoelige aandoeningen, zoals reuma of spierziekten), hogere was- en kledingkosten (zoals slijtage kleding door rolstoelgebruik), extra kosten voor specifieke aan de beperking of ziekte aangepaste voorwerpen en aangepaste kleding (zoals een braillehorloge of kledingaanpassing ten behoeve van het aansluiten van medisch apparatuur) en zorggerelateerde vervoerskosten. Dit voorstel zal de kosten voor hen nog verder laten toenemen.

Het abonnementstarief is in 2019 ingevoerd om de stapeling van eigen bijdragen voor met name middeninkomens te beperken en de uitvoering van de bijdrage te vereenvoudigen. In die opzet is het geslaagd. Het abonnementstarief heeft inderdaad geleid tot een beperking in de stapeling van zorgkosten voor middeninkomens en een grotere voorspelbaarheid van de hoogte van de eigen bijdrage. Waarom wordt dit dan nu weer afgeschaft? Het kabinet lijkt hiermee het belang van de zorgvrager uit het oog te hebben verloren en daarmee niet te leren van de bevindingen uit de Toeslagenaffaire en de eerdere ervaringen met een inkomensafhankelijke bijdragen in de Wmo. Dit zegt ook het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) in hun advies aan de staatssecretaris. Zij zijn dan ook tegen het afschaffen van het abonnementstarief eigen bijdrage Wmo.

2 Maak een uitzondering voor mensen met een levenslange beperking of chronische ziekte.

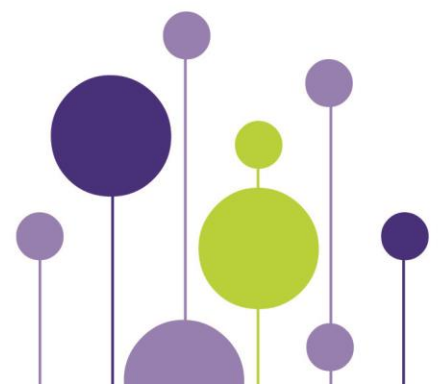
Het wetsvoorstel voor het invoeren van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo voorzieningen is onaanvaardbaar voor mensen met een levenslange beperking of chronische ziekte. Ditzelfde geldt voor de algemene voorzieningen die steeds vaker als maatwerkvoorziening worden ingezet. Er wordt de suggestie gewekt dat mensen onterecht gebruik maken van voorzieningen uit de Wmo, maar voor mensen deze mensen is dit geen keuze maar pure noodzaak. Zonder die voorzieningen zijn zij niet in staat te participeren in de samenleving en hun leven te leiden zoals zij dit zelf willen. Een verhoging van de eigen bijdrage zou voor hen een straf zijn, omdat zij chronisch ziek zijn of een beperking hebben. Zij hebben jaar in jaar uit te maken met deze stapeling van zorgkosten, gedurende het grootste deel van hun leven. Volgens het VN-Verdrag Handicap mogen mensen met een beperking niet meer kosten voor zorg maken dan mensen zonder beperking. De invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage zou dan ook in strijd zijn met het VN-Verdrag Handicap. De toename van het Wmo gebruik is dan ook absoluut niet toe te schrijven aan deze doelgroep, behalve degene met zorgmijndend gedrag, omdat zij eerder de kosten voor de eigen bijdrage niet konden dragen. Dit terwijl zij de ondersteuning wel nodig hadden. Dit was tenslotte ook een belangrijk doel van de invoering van het abonnementstarief. Bij de inkomens en vermogensafhankelijke eigen bijdrage wordt niet alleen gekeken naar de eigen inkomsten en vermogen maar ook naar dat van de partner. Eerder is al gebleken dat dit een enorme drempel oplevert voor hen omdat hierdoor ook de partner gestraft wordt voor het feit met iemand met een beperking/ziekte samen te leven.

In de Wettekst staat in artikel 2.1.4a, vierde lid, onderdeel b het volgende:

4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de eigen bijdragen voor een maatwerkvoorziening, waaronder regels met betrekking tot:

b. de mogelijkheden om bij verordening groepen van cliënten vrij te stellen van de plicht om de eigen bijdrage te betalen of voor hen, zo nodig in afwijking van het derde lid, een andere eigen bijdrage vast te stellen.

Per Saldo verzoekt u van bovenstaande gebruik te maken en de doelgroep met een levenslange beperking/ziekte vrij te stellen van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage en voor hen het abonnementstarief te handhaven in alle gemeenten.

3 Pgb budgethouders

In de memorie van toelichting wordt gesproken over de aanzuigende werking, die heeft geleid tot hogere kosten voor gemeenten (met mogelijk lokale bezuinigingen op andere voorzieningen binnen het sociaal domein tot gevolg), en/of heeft op lokaal niveau een ongunstige invloed gehad op wachtlijsten. De toegankelijkheid en kwaliteit van maatschappelijke ondersteuning zou daardoor onder druk staan. Mensen die hun zorg regelen met een pgb zorgen over het algemeen juist niet voor langere wachtlijsten. Zij vissen namelijk uit een andere vijver, zie zoeken zelf zorgverleners en ondersteuners die bij hen passen, waardoor wachtlijsten juist minder sterk groeien. We zien dat gemeenten daarom vaak pgb's opdringen aan mensen die helemaal niet met een pgb willen (of zelf niet kunnen) werken. Er moet altijd sprake zijn van een bewust positieve keuze om met een pgb te werken en men moet in staat zijn met een pgb te kunnen werken. Wachtlijsten zijn geen argument om mensen een pgb op te dringen, terwijl zij dit helemaal niet willen of niet kunnen beheren. Daarnaast worden budgethouders extra gestraft voor het feit dat zij eigen regie willen voeren over hun zorg met een pgb. Er wordt in de memorie van toelichting een onaanvaardbaar verschil gemaakt in de uitvoering. Bij naturazorg is de eigen bijdrage pas verschuldigd op het moment dat de ondersteuning start. Bij pgb op het moment dat de beschikking afgegeven wordt. Door de krapte aan zorgmedewerkers of beschermd wonen (beschermd thuis) is het vaak niet mogelijk de ondersteuning direct te starten. Ditzelfde geldt voor de ingebouwde stopknop als de ondersteuning tijdelijk wordt stopgezet door bijvoorbeeld ziekenhuisopname. Voor naturazorg wordt dit voorgesteld en voor pgb juist niet. Dit is niet uit te leggen, omdat bij naturazorg vaak wordt doorbetaald voor niet geleverde ondersteuning, maar bij pgb kan niet geleverde ondersteuning nooit vergoed worden. Dan is het vreemd dat de eigen bijdrage wel doorloopt, de gemeente maakt namelijk geen kosten.

Voor mensen met een levenslange beperking/chronische ziekte verzoeken wij een uitzondering te maken voor een inkomensafhankelijke eigen bijdrage, zie eerdere inbreng. Voor degene die "voorzienbare zorg" nodig hebben, bijvoorbeeld vanwege ouderdom, en de ondersteuning met een pgb regelen, vragen we geen onderscheid gemaakt worden tussen deze twee financieringsvormen.

Toename Wmo gebruik na invoering abonnementstarief

Mensen met een levenslange beperking/chronische ziekte veroorzaken geen toename van het Wmo gebruik. De toenemende vraag naar voorzieningen komt vanuit de toenemende vergrijzing, dit betreft voorzienbare zorg op korte termijn, die voor een niet al te lange periode nodig zal zijn. Een inkomensafhankelijke eigen bijdrage zou hier mogelijk kunnen zijn. De groep levenslang/levensbreed betreft geen opzienbarende toename en voor hen geldt een eigen bijdrage die hun hele leven lang zal gelden, dit betekent een financiële straf voor hun beperking. Deze groep zal dan ook uitgezonderd moeten worden en maximaal het abonnementstarief moeten betalen, maar eigenlijk helemaal geen eigen bijdrage. Het eigen-bijdrage-systeem wordt in Nederland inconsequent toegepast.

Iemand die elke week een nierdialyse moet ondergaan, en dus ook een levenslange ziekte heeft, betaalt **terecht** geen inkomensafhankelijke eigen bijdrage over de behandeling. Waarom wordt er een onderscheid gemaakt tussen zorg voor zieken en ondersteuning voor mensen met een beperking? Ook de verwachting dat er nog meer gevraagd zou moeten worden van het netwerk miskent de inspanning die zij nu al als mantelzorger verlenen.

Wat wij verder willen meegeven

Voor bepaalde voorzieningen is het redelijk om wel een hogere bijdrage te vragen. Dit zou toegepast kunnen worden voor bijvoorbeeld orthopedische schoenen of andere benodigdheden die je anders ook in een gewone vorm had moeten aanschaffen.

Ook een verhoogde eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp is niet onredelijk, zolang de zorgvrager geen beroep doet op andere voorzieningen vanuit de Wmo.

In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de huidige bepalingen omtrent anticumulatie met andere eigen bijdragen in de Wmo 2015 en de Wlz van kracht blijven. Er wordt dus geen rekening gehouden met eigen bijdragen ZVW, UWV, vervoer en andere kosten die je maakt als gevolg van je beperking/ ziekte. Voor alleenstaande niet-AOW gerechtigden zal de genoemde inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum wel gaan gelden. Voorafgaand aan het abonnementstarief gold ook voor deze groep een gunstiger eigen-bijdrage-regime ((in de vorm van een hogere inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum plus 5.000 euro), als compensatie voor het afschaffen van een fiscale regeling waaronder de eigen bijdrage fiscaal aftrekbaar was. Wij vinden dat deze compensatie alsnog zal moeten gelden of dat de betaalde eigen bijdrage weer fiscaal aftrekbaar wordt gemaakt. Het is onwenselijk om een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren vanaf 120% van het sociaal minimum, een inkomensgrens die ligt onder het wettelijk minimumloon. In onze eerdere reactie op het Wetsvoorstel 'passende eigen bijdrage huishoudelijke hulp' (2022) hebben wij zelfs al aangegeven dat het wat ons betreft onwenselijk is om de verhoogde eigen bijdrage in te voeren vanaf de inkomensgrens van 185% van het sociaal minimum. Zij zijn de groep die het elke keer weer het hardst te verduren hebben, omdat zij niet in aanmerking komen voor toeslagen en kwijtschelding van belastingen zoals gemeentebelastingen en daardoor nog meer in de financiële problemen komen.

Wij hopen dat bovenstaande punten overgenomen zullen worden. Mochten er nog vragen zijn naar aanleiding van onze input kunt u contact opnemen met Jacqueline Gomes sr. Beleidsadviseur bij Per Saldo.

Met vriendelijke groet,

Aline Molenaar
Directeur Per Saldo

